

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова вченої ради
 факультету педагогічної і
 мистецької освіти
 Наталія СУЛАЄВА

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«МИСТЕЦТВО БАЛЕТМЕЙСТЕРА»

підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність/ напрям підготовки	024 Хореографія
Предметна спеціалізація/спеціалізація	
Освітня програма	Хореографія

Полтава – 2023 рік

Навчальна програма навчальної дисципліни «Мистецтво балетмейстера» підготовки здобувачів освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 024 Хореографія, - 8 с.

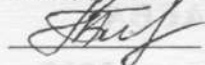
Розробник програми:

Пригода Лілія Борисівна, доцент кафедри хореографії.

Навчальну програму навчальної дисципліни «Мистецтво балетмейстера» обговорено на засіданні кафедри хореографії

Протокол засідання кафедри № 1 від «29» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри хореографії

 Тетяна БЛАГОВА

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми

 Лілія ПРИГОДА

Рецензент програми: Сулаєва Н.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри музики імені Григорія Левченка Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Мистецтво балетмейстера» укладена відповідно до освітньої програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 024 Хореографія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Мистецтво балетмейстера» є хореографічна підготовка майбутнього фахівця-хореографа, керівника дитячого хореографічного колективу.

Міждисциплінарні зв'язки: предмет «Мистецтво балетмейстера» вивчається у тісному зв'язку з іншими предметами хореографічного циклу: «Теорія та методика викладання класичного танцю», «Теорія та методика викладання народно-сценічного танцю», «Бальний танець та методика його викладання», «Теорія і методика роботи з дитячим хореографічним колективом» та інші.

Метою навчальної дисципліни «Мистецтво балетмейстера» є сформувати у студентів цілий комплекс теоретичних та практичних знань та умінь в обсязі, які є необхідним для успішної професійної діяльності балетмейстера-постановника.

Завдання курсу – практично підготувати майбутніх педагогів-хореографів до створення танцювальних композицій, надати їм необхідні професійні навички до створення композиції безсюжетного танцю (хороводу/вальсу), хореографічного образу, сюжетного танцю, танцю для дітей та хореографічної мініатюри.

Програмні компетентності:

Загальні:

1. Володіти навичками здійснення безпечної діяльності.

Фахові:

1. Здатність застосовувати теорію та сучасні практики хореографічного мистецтва, усвідомлення його як специфічного творчого відображення дійсності, проектування художньої реальності в хореографічних образах.
2. Здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової хореографічної діяльності (виконавської, викладацької, балетмейстерської та організаційної).
3. Здатність використовувати і розробляти сучасні інноваційні та освітні технології в галузі культури і мистецтва.
4. Здатність використовувати інтелектуальний потенціал, професійні знання, креативний підхід до розв'язання завдань та вирішення проблем в сфері професійної діяльності.
5. Здатність збирати, обробляти, аналізувати, синтезувати та інтерпретувати художню інформацію з метою створення хореографічної композиції.
6. Здатність застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології (відео-, TV-, цифрове, медіа- мистецтва і т. ін.) в процесі створення мистецького проекту, його реалізації та презентації.
7. Здатність здійснювати репетиційну діяльність, ставити та вирішувати професійні завдання, творчо співпрацювати з учасниками творчого процесу.
8. Здатність використовувати традиційні та інноваційні методики для діагностування творчих, рухових (професійних) здібностей, їх розвитку відповідно до вікових, психолого-фізіологічних особливостей суб'єктів освітнього процесу.
9. Здатність забезпечувати високий рівень володіння танцювальними техніками, виконавськими прийомами, застосовувати їх як виражальний засіб.

Очікувані результати навчання з дисципліни:

1. Вміти аналізувати проблеми безпеки життєдіяльності людини у професійній сфері, мати навички їх попередження, вирішення та надання першої допомоги.
2. Знати і розуміти історію мистецтв на рівні, необхідному для застосування виражально-зображальних засобів відповідно до стилю, виду, жанру хореографічного проекту.
3. Розуміти хореографію як мистецький феномен, розрізняти основні тенденції її розвитку, класифікувати види, напрями, стилі хореографії.
4. Володіти термінологією хореографічного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом, сучасною хореографічною лексикою.
5. Використовувати інноваційні технології, оптимальні засоби, методики, спрямовані на удосконалення професійної діяльності, підвищення особистісного рівня володіння фахом.
6. Розуміти і вміти застосовувати на практиці сучасні стратегії збереження та примноження культурної спадщини у сфері хореографічного мистецтва.
7. Володіти принципами створення хореографічного твору, реалізуючи практичне втілення творчого задуму відповідно до особистісних якостей автора.
8. Аналізувати і оцінювати результати педагогічної, асистентсько-балетмейстерської, виконавської, організаційної діяльності.
9. Знаходити оптимальні підходи до формування та розвитку творчої особистості, демонструвати сформовану художньо-педагогічну, хореографічно-виконавську культуру в різних формах професійної діяльності.
10. Знаходити оптимальні виконавські прийоми для втілення хореографічного образу.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 480 годин / 16 кредитів ECTS. Програма розрахована на шість семестрів з 3-го по 8-й.

1. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Мистецтво танцю – своєрідна художня форма відображення дійсності.

Тема 1: Предмет «Мистецтво балетмейстера» у ВНЗ. *Мета курсу «Мистецтво балетмейстера». Завдання курсу «Мистецтво балетмейстера». Зміст курсу «Мистецтво балетмейстера».*

Тема 2: Танець, як вид мистецтва. *Специфіка хореографічного мистецтва. Види та форми хореографічного мистецтва. Жанри та класифікація танців.*

Тема 3: Виразні засоби хореографічного мистецтва. *Танець та пантоміма – власні засоби хореографії. Театральність хореографічного мистецтва. Розвиток хореографії у просторі і часі. Пластика людського тіла.*

Тема 4: Композиція танцю та її складові частини. *Малюнок танцю. Танцювальна лексика. Музика, костюм, світлове і художнє оформлення танцю.*

Тема 5: Балетмейстер та сфери його діяльності. *Балетмейстер-створювач. Балетмейстер – постановник. Балетмейстер – репетитор. Балетмейстер – реставратор.*

Тема 6: Азбука музично - ритмічного руху. *Поняття «музичний темп». Поняття «музичний ритм». Поняття «музичний розмір». Поняття «динаміка». Поняття «мелодія». Поняття «музична фраза». Музично-ритмічні вправи на розвиток уваги. Музично-ритмічні вправи на розвиток «музикальності».*

Тема 7: Постановка танцювальної форми. Етюд танцю «Полька», етюд танцю «Вальс», етюд «Адажіо». Вибір музичного матеріалу. Вибір лексичного матеріалу. Постановка танцювального етюду.

Змістовий модуль 2. Цілісність композиційної побудови безсюжетного танцю: хороводу/вальсу.

Тема 1: Малюнок танцю – складова частина композиції танцю. Основні композиційні малюнки танцю та їх різновиди. Класифікація малюнків танцю: по складності; по розташуванні на сцені; за характером сприйняття. Група прийомів, які збільшують сприйняття глядачів. Поняття «композиційний перехід».

Тема 2: Композиційна побудова вальсу/ хороводу. Хоровод - найдавніший хореографічний витвір. Вальс – король танців. Як обирати тему, музичний, лексичний матеріал, малюнки до постановки вальсу/ хороводу.

Тема 3: Постановка композиції безсюжетного номеру: вальсу/хороводу. Вибір тематики, музичного супроводу, просторових малюнків. Робота над створенням композиції номеру. Вибір танцювальної лексики. Робота над створенням композиції номеру. Робота над відпрацюванням техніки виконання рухів. Робота над відтворенням композиції номеру. Підготовка номеру до практичного показу. Демонстрація композиції хороводу/ вальсу.

Змістовий модуль 3. Запис хореографічного твору.

Тема 1: Система фіксації танцю. «Орхезографія» Туано Арбо. Основні принципи запису танцю. Запис танцю в спеціальній літературі, фотозйомка, кінозйомка, відео зйомка.

Тема 2: Василь Верховинець – основоположник запису танцю в Україні. «Українське весілля» та «Теорія українського народного танцю» В. Верховинця.

Тема 3: Розбір танцю по запису. Зміст танцю, кількість виконавців, характер музики, опис костюмів. Опис композиції танцю. Опис рухів. Нотний матеріал. Робота з описом танцю хореографа. Робота з концертмейстером. Робота з виконавцями.

Тема 4: Постановка танцю за записом. Вибір описаного танцю. Вивчення першої частини опису номеру. Робота з концертмейстером: знайомство з музичним матеріалом. Знайомство з третьою частиною запису: вивчення танцювальних рухів. Знайомство з другою частиною запису: вивчення композиції танцю. Робота з виконавцями: відпрацювання техніки виконання та акторської майстерності. Підготовка до практичного показу.

Змістовий модуль 4. Образ у хореографічному творі.

Тема 1: Образна мова хореографічного мистецтва. Умовність хореографічного жанру. Поняття образу у хореографічному творі. Різноманіття хореографічних образів. Комплекс виразних засобів для створення образу.

Тема 2: Музика у хореографічному творі. Музика, як основа створення танцю. Елементи музичної форми. Роль музичного супроводу в роботі хореографічного колективу.

Тема 3: Створення образу у хореографічному етюді. Етюди: «На галявині», «Море», «В лісі», «Басня», «Дитячий вірш», «Казка». Ознайомитись з музичним супроводом. Вивчити рухи та продемонструвати етюд.

Тема 4: Створення хореографічного образу. Вибір тематики до образу. Вибір музичного супроводу. Вибір танцювальної лексики. Вибір просторових малюнків. Створення композиції танцю. Вивчення основних рухів та комбінацій. Вивчення композиції танцю. Відпрацювання техніки виконання. Відпрацювання акторської майстерності. Практичний показ створеного танцю.

Змістовий модуль 5. Дитячий танець або танець для дітей.

Тема 1: Закони сприйняття хореографічного мистецтва. Побудова сценічного майданчика. Прийоми побудови просторової композиції. Прийоми активізації сприймання глядачів. Поняття «мізансценічна ось». Поняття «мізансцена». Емоційні можливості руху в певних малюнках.

Тема 2: Сценічне оформлення хореографічного твору. Поняття декорація, бутафорія, реквізит. Світлове оформлення. Сценічний костюм.

Тема 3: Дитяча хореографія та хореографія для дітей. Тематика постановочної роботи у дитячих колективах. Специфіка хореографічних творів, які спрямовані для дітей.

Тема 4: Постановка етюдів із різним кількісним складом. Сольний танець. Дуетний танець. Танець для трьох виконавців. Танець для чотирьох виконавців. Масовий танець. Ознайомитись з музичним супроводом. Вивчити рухи та продемонструвати етюд.

Тема 5: Постановка етюдів різного жанру. Етюд жартівливого танцю. Етюд ліричного танцю. Етюд трагічного танцю. Ознайомитись з музичним супроводом. Вивчити рухи та продемонструвати етюд. Ознайомитись з музичним супроводом. Вивчити рухи та продемонструвати етюд.

Тема 6: Створення танцю для дітей. Вибір тематики до танцю. Вибір музичного супроводу. Вибір танцювальної лексики. Вибір просторових малюнків. Створення композиції танцю. Вивчення основних рухів та комбінацій. Вивчення композиції танцю. Відпрацювання техніки виконання. Відпрацювання акторської майстерності. Практичний показ створеного танцю.

Змістовий модуль 6. Закони музично-хореографічної драматургії.

Тема 1: Драматургія танцю. Графічна побудова хореографічного твору. Поняття: експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка. Поняття «архітектоніка». Приклади драматичної побудови хореографічних творів.

Тема 2: Сюжетний танець – одна з форм хореографічного мистецтва. Значення та зміст поняття «сюжетний танець». Поняття «композиційний план». Етапи роботи над створенням сюжетного танцю.

Тема 3: Постановка етюдів сюжетного танцю за різними жанрами. Етюд з ліричним сюжетом. Етюд з комічним сюжетом. Етюд з драматичним сюжетом. Ознайомитись з музичним супроводом. Вивчити рухи та продемонструвати етюд.

Тема 4: Постановка сюжетного танцю. Вибір теми, визначення ідеї сюжетного танцю. Підбір музичного супроводу, вибір лексики, визначення жанру, створення лібрето (короткого змісту), вибір просторових малюнків, створення композиції танцю, створення «хореографічного тексту», вивчення комбінацій рухів, вивчення композиції сюжетного танцю. Відпрацювання техніки виконання та акторської майстерності. Практичний показ створеного танцю.

Змістовий модуль 7. Хореографічна мініатюра – мала форма хореографічного мистецтва.

Тема 1: Танці малих форм. Сольний танець, особливості створення та виконання. Хореографічний дует, тематика, особливості створення та виконання, техніка підтримок.

Тема 2: Створення хореографічної мініатюри на різній лексиці. На лексиці класичного, народного, бального та сучасного танцю. Тематика, особливості створення та виконання, зразки.

Тема 3: Різноманітність жанрів хореографічних мініатюр. *Тематика, особливості створення та виконання.*

Тема 4: Створення хореографічної мініатюри. *Вибір тематики до танцю. Вибір музичного супроводу, вибір лексики, визначення жанру, створення лібрето (короткого змісту), вибір просторових малюнків, створення композиції танцю, створення «хореографічного тексту», вивчення комбінацій рухів, вивчення композиції сюжетного танцю. Відпрацювання техніки виконання. Відпрацювання акторської майстерності. Практичний показ створеного танцю.*

2. Рекомендована література

Основна:

1. Благова Т.О. Формування професійних компетентностей балетмейстера-педагога у структурі вищої хореографічної освіти: теоретичний аспект. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: науковий журнал. Педагогічні науки*, 2018. №3 (94). Житомир: ЖДУ, С. 21–26.
2. Бугаєць Н.А., Пінчук О.І., Пінчук С.І. Мистецтво балетмейстера: навч.-метод. посіб. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2012. 172 с.
3. Голдрич О.С. Хореографія. Основи хореографічного мистецтва. Основи композиції танцю. Львів: Край, 2003. 160 с.
4. Гуменюк А.І. Народне хореографічне мистецтво України. К., 1963. 124 с.
5. Енська О. Ю., Максименко А. І., Ткаченко І.О. Композиція танцю та мистецтво балетмейстера. Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. 157 с.
6. Загайкевич М. П. Драматургія балету. Київ: Наукова думка, 1978. 257 с.
7. Колногузенко Б. М. Хореографічна композиція: метод. посіб. з курсу «Мистецтво балетмейстера». Х.: ХДАК, 2018. 208 с.
8. Колногузенко Б.М. Види мистецтва та хореографії: метод. посіб. Х.: ХДАК, 2009. 140 с.
9. Колногузенко Б.М. Хореографічна сюїта : методичні матеріали з курсу «Мистецтво балетмейстера». Х.: ХДАК, 2007. 106 с.
10. Кривохижа А.М. Гармонія танцю: навчально-методичний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів. Кропивницький : Центрально-Українське видавництво, 2018. 118 с.
11. Лань О.Б. Мистецтво балетмейстера: хореографія великої форми: навч.-метод. посіб. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. 198 с.
12. Мистецтво балетмейстера: навчально-методичні матеріали з курсу/ укл. Б.М. Колногузенко. Х.: ХДАК, 2007. 86 с.
13. Пригода Л.Б. Мистецтво балетмейстера : навч.програма. Полтава : ПНПУ, 2017. 8 с.
14. Рахвіашвілі А., Білаш О. Мистецтво балетмейстера. Київ : КНУКіМ, 2017. 152 с.
15. Самохвалова А.В., Маркевич Л.А. Мистецтво балетмейстера: навч.-метод. посіб. Рівне: видавець О. Зень, 2012. 100 с.
16. Станішевський Ю.О. Хореографічне мистецтво. К.: Радянська Україна, 1969. 102 с.
17. Фриз П.І. Мистецтво балетмейстера: навч.-метод. посіб. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2008. 106 с.
18. Шевченко В. Т. Мистецтво балетмейстера в народно-сценічній хореографії. К. : ДАКККіМ, 2006. 184 с.

Додаткова:

1. Благова Т.О. Динаміка формування концептів професії балетмейстера в Україні (на матеріалі творчості П.П. Вірського). Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: науковий журнал. Педагогічні науки, 2016. №4 (86). Житомир: ЖДУ, С. 24–29.
2. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2018. 240 с.
3. Панченко В. Г. Мистецтво в контексті культури. К., 1998. 236 с.
5. Фартінг С. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Vivat, 2019.
6. Шейко В. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець ХІХ — початок ХХІ ст.) : у 2 т. : монографія. Харків : Основа, 2001. Т. 1. 518 с. ; Т. 2. 399 с.

3. Електронні ресурси:

1. <https://kyivmodernballet.com/our-team/473>
2. <https://uain.press/blogs/pavlo-virskij-mi-z-ukrayini-1183537>
3. <http://www.ounb.km.ua/vistavki/virsky/index.php>
4. <https://calendate.com.ua/person/2372>
5. <https://opera.com.ua/persons/korifeyi/shekera-anatoliy>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен у 3, 5, 7 та 8 семестрах, залік у 4 і 6 семестрах.

5. Засоби діагностики успішності навчання – перевірка практичних робіт (практична перевірка), усне опитування (усна перевірка), перевірка письмово-графічних робіт (перевірка конспектів, письмовий тестовий контроль), підсумкове опитування студентів по тематиці змістовних модулів.